

Oncidesa Sweet Sugar

ELOKUUN 2011 ORKIDEA

(*Oncidium Sweet Sugar*)

Alkuperä

Oncidium-suvun nimi tulee kreikan sanasta 'onkos', joka tarkoittaa kyhmyä tai nystyä ja viittaa kasvin huulessa koholla olevaan muodostumaan. Suvun suomenkielinen nimi onkin nystykämmekkä.

Oncidium-sukuun lasketaan Kew'n ylläpitämän rekisterin mukaan tällä hetkellä hieman yli 300 lajia. Suvun levinneisyysalue ulottuu Meksikon eteläisestä osasta Karibianmeren saariston yli Venezuelaan, sieltä edelleen Brasiliaan ja pitkälle Andien vuoristoon. Suurin osa niistä kasvaa epifyytteinä merenpinnan tasolta aina 4 000 metrin korkeudelle asti.

Nystykämmeköitä on risteytetty runsaasti paitsi keskenään myös muiden lähisukujensa lajien kanssa. Keltaisten ja isokukkaisten risteymien sukupuussa on pääasiassa kolme luonnonlajia: *Oncidium sphacelatum*, *O. flexuosum* ja *O. varicosum*. Kaksi viimeksi mainittua on 2009 siirretty

Gomesa-sukuun. *Oncidium*- ja *Gomesa*-sukujen risteymäsuvusta käytetään nimeä *Oncidesa*.

Kuvaus

Havaijilainen M. Sato risteytti *Oncidium Aloha Iwanagan* ja *Oncidium varicosumin* ja rekisteröi sen 1990 nimellä *Oncidium Sweet Sugar*. Sen virallinen risteymänimi on nykyisin *Oncidesa Sweet Sugar* – mutta vanhalla nimellä kasvia myytäneen vielä vuosia.

Oncidesa Sweet Sugar'in varsimukulat ovat soikeita ja 6–8 cm korkeita. Niiden tyvellä on kaksi lyhyehköä tukilehteä. Kasvin lehdet ovat melko ohuita, 15–20 cm pitkiä, leveydeltään 3–4 cm. Uudet varsimukulat kasvavat tiiviisti entisten viereen, mutta hakeutuvat koko ajan ylöspäin. Juuria on runsaasti ja ne ovat ohuita ja vaaleita. Kukintovarret kasvavat alimpien tukilehtien ja varsimukulan välistä - joskus varsimukulan kummaltakin puolelta. Kukintovarret ovat pitkiä ja monihaaraisia ja niihin puhkeaa kymmenittäin noin kolmen sentin kokoisia kirkkaankeltaisia, ruskeiden pilkkujen kirjavoimia kukkia. Kukan kehälehdet ovat pienet ja taaksepäin kääntyneet. Niissä on vaaleammalla pohjalla ruskeaa raidoitusta ja kärjessä pientä pilkutusta. Nystyn alapuolella on punaruskea läiskä. Huuli on näyttävän näköinen, keltainen ja pyöreähkö. Kukat muistuttavat tanssivia nukkeja tuulenvireessä heiluvine hameineen. Näitä orkideoita kutsutaankin nimellä "Dancing Lady".

Kasvatus

Oncidesa Sweet Sugaria voi hyvin kasvattaa ikkunalaudalla. Se on sopeutunut normaaliin huonelämpöön, mutta eduksi olisi, jos yölämpö laskisi hieman. Päivän ihannelämpö on 20–25, yöllä 18 astetta. Vaikka kasvi tarvitsee valoa, suoranaista auringonpaahdetta se ei kestä. Kun lehdet saavat sopivasti valoa, ne ovat helakanvihreitä. Ilmankosteuden saaminen lähelle 50 % ja vähän sen ylikin on kasville eduksi.

Oman kasvini kasvualustana on pieniä kaarnan- ja hiilenpaloja ja kosteutta tasaamassa perliittiä. Ruukun tulee olla pienehkö, jotta vesi ei jää pitkäksi aikaa seisomaan juurille, vaan juuret pääsevät hieman kuivahtamaan. Muoviruukussa on helpompi pitää yllä kasvualustan tasaista kosteutta kuin saviruukussa, sillä märän ja korpunkuivan vaihtelu on pahasta. Kuitenkin on varottava pitämästä kasvia jatkuvasti liian märkänä, koska juuret voivat silloin mädäntyä. Jos kastelu on epätasaista, lehtiin tulee helposti vekkejä, jotka eivät enää suoristu, vaikka kuinka kasvia kastelisi. Tällä risteymällä ei ole varsinaista kuivaa talvilepoa, vaan kosteudesta on huolehdittava myös talvella, vaikka kastelua pitää hieman vähentääkin.

Nystykämmekät viihtyvät kesäisin ulkona. Ne kannattaa viedä suojaiselle parvekkeelle tai pihalle puolivarjoisaan paikkaan nauttimaan kesäöiden viileydestä ja sateista. Normaalilla lannoituksella, kastelulla ja kesäilman suomalla lämmönvaihtelulla olenkin saanut oman kasvini kasvattamaan suuret ja vahvat varsimukulat. Syksyllä, kun yölämpö on laskenut 10–15 asteeseen, olen ottanut kasvin sisälle. Silloin on usein jo kukintovarsikin ollut näkyvissä. Jos varsimukula ei vielä ole ollut tarpeeksi suuri, olen jatkanut kastelua ja lannoitusta, jotta se jaksaisi tehdä kunnan kukintovarren.

Oncidium-risteymä on pitkään tyytyväinen ikkunalaudalla. Kuitenkin sen ylöspäin suuntautuva kasvutapa aiheuttaa pidemmän päälle hankaluuksia: vuosiverso kasvaakin niin ylös, etteivät juuret enää hakeudukaan ruukkuun. Kuivassa huoneilmassa kasvu vähitellen pysähtyy ja kasvi ränsistyy. Ohje kasvin jakamiseksi on sivulla xx.

Teksti Juha Lindahl

Kuva Oili Pentinsaari

KIRJALLISUUTTA

Botanica's Pocket Orchids 2007. Tandem Verlag GmbH

Puupponen, Esko 2001: Suuri Orkideakirja, Atena Kustannus Oy
